

โรงพยาบาลหนองคาย

วิธีปฏิบัติ

เลขที่ NK-WI-SUK-๐๐๑

เรื่อง การดูแลมารดาหลังคลอดและ

แนวทางเพื่อป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด

เอกสารควบคุม

	ชื่อ-สกุล	ลายมือชื่อ	วัน เดือน ปี
จัดเตรียมโดย	นางสาวสารกา เรืองรัตนถาวร		๘ ก.ค. ๒๕๖๕
ทบทวนโดย	นางเยาวเรศ ตัญจเกษม		๑๑ ก.ค. ๒๕๖๕
อนุมัติโดย	นางณฤดี ทิพย์สุทธิ		4 ๓ ๑ 65

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๒/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SUK-๐๐๑	วันที่บังคับใช้	
เรื่องการดูแลมารดาหลังคลอดและแนวทางเพื่อป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด		

ตารางการแก้ไข

แก้ไขครั้งที่ (วันที่เริ่มบังคับใช้)	รายละเอียดที่แก้ไข / เหตุผลที่แก้ไข	จัดเตรียมโดย	ทบทวนโดย	อนุมัติโดย
ฉบับที่ A	ออกฉบับใหม่ครั้งแรก	 น.ส.สารกา เรืองรัตน์ถาวร	 นางเยาวเรศ ตัณฑเกษม	 นางณฤดี ทิพย์สุทธิ

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๓/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SUK-๐๐๑	วันที่บังคับใช้	
เรื่อง การดูแลมารดาหลังคลอดและแนวทางเพื่อป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด		

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ มารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอดระยะแรก ได้รับการช่วยเหลือให้การพยาบาลอย่างรวดเร็ว โดยใช้กระบวนการ พยาบาลในการแก้ปัญหา และให้การพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ

๑.๒ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างมาตรฐาน การพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอดระยะแรกต่อไป

๑.๓ เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะในการให้การพยาบาลดูแลมารดาหลังคลอดที่มีภาวะตกเลือด

๑.๔ ล้างกระเพาะปัสสาวะให้สะอาด ในผู้ป่วยที่ต้องสวนคาสายปัสสาวะนานๆ มีปัสสาวะขุ่น เป็นตะกอนขาวหรือเป็นหนอง

๑.๕ เพื่อให้มารดาหลังคลอดที่มีภาวะตกเลือดมีความรู้ ความเข้าใจการดูแลตนเองขณะที่อยู่บ้านได้อย่างถูกต้อง

๒. นโยบาย

การป้องกันตกเลือดหลังคลอดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อภาวะสุขภาพของมารดาทารกอย่างยิ่ง พยาบาลที่ดูแลมารดาในหน่วยงานสูติกรรม ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและหลังคลอด ต้องมีความรู้ และทักษะในการดูแล และประเมินปัจจัยเสี่ยงต่อการตกเลือดหลังคลอดได้อย่างรวดเร็ว

๓. ขอบเขต

ขั้นตอนการปฏิบัติงานการดูแลมารดาหลังคลอด และแนวทางการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด ฉบับนี้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหนองคาย

๔. คำจำกัดความ

ภาวะตกเลือดหลังคลอด หมายถึง ภาวะที่มารดาหลังคลอดมีการสูญเสียเลือดมากกว่า ๕๐๐ ml หลังการคลอดทางช่องคลอด หรือมากกว่า ๑๐๐๐ ml หลังการผ่าตัดคลอด หรือความเข้มข้นเลือดลดลง เท่ากับหรือมากกว่า ๑๐ %

๕. หน้าที่ความรับผิดชอบ

๕.๑ แพทย์ เป็นผู้ให้ตรวจวินิจฉัยแผนการรักษา ให้แผนการรักษา และ/หรือเป็นผู้ทำหัตถการ

๕.๒ พยาบาลวิชาชีพประจำหอผู้ป่วย ทำหน้าที่ให้การพยาบาลตามแผนการรักษาของแพทย์ และให้การพยาบาลตามมาตรฐานการพยาบาล

๕.๓ พนักงานช่วยเหลือคนไข้ ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมของสถานที่และช่วยเหลือกิจกรรมการพยาบาลตามที่ได้รับมอบหมาย

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๔/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SUK-๐๐๑	วันที่บังคับใช้	
เรื่อง การดูแลมารดาหลังคลอดและแนวทางเพื่อป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด		

๖. แนวทางปฏิบัติ

๖.๑ การเตรียมหอผู้ป่วย

๖.๑.๑ พยาบาลวิชาชีพห้องคลอด ประสานรายงานเพื่อส่งต่อผู้ป่วยจากห้องคลอด
กับพยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยที่รับย้ายพิเศษสู่วินิจฉัย

๖.๑.๒ พนักงานช่วยเหลือคนไข้เตรียมความพร้อมของสถานที่ / เตียง ตามการ
มอบหมายจากพยาบาลวิชาชีพ ประจำหอผู้ป่วย

๖.๑.๓ พยาบาลวิชาชีพ / พนักงานช่วยเหลือคนไข้ เคลื่อนย้ายผู้ป่วยลงเตียง

๖.๒ ขั้นตอนการปฏิบัติการทำงาน

๖.๒.๑ การประเมิน

๖.๒.๑.๑ ประเมินอาการมารดาหลังคลอดแรกรับ

๖.๒.๑.๒ วัดสัญญาณชีพ และระดับความรู้สึกตัว

๖.๒.๑.๓ วัดระดับความสูงของมดลูก

๖.๒.๑.๔ สังเกตการหดตัวของมดลูก

๖.๒.๑.๕ สังเกตแผลฝีเย็บและแผลผ่าตัด

๖.๒.๑.๖ สังเกตปริมาณเลือดที่ออกจากช่องคลอด

๖.๒.๑.๗ สังเกตภาวะช็อค

๖.๒.๑.๘ ประเมินปริมาณน้ำนม

๖.๒.๒ การซักประวัติ ได้แก่ประวัติการคลอดที่ผ่านมา

๖.๒.๓ การดูแลให้การพยาบาล

๖.๒.๓.๑ วัดสัญญาณชีพมารดาหลังคลอดแรกรับทุกราย

๖.๒.๓.๒ คลึงมดลูกไล่ Blood clot เพื่อกระตุ้นการหดตัวของมดลูก
และสอนสาธิตการคลึงมดลูกแก่มารดา

๖.๒.๓.๓ วัดระดับความสูงของมดลูก เพื่อประเมินอาการผิดปกติ

๖.๒.๓.๔ สังเกตเลือดที่ออกจากช่องคลอด โดยใส่ผ้าอนามัยไว้

(ผ้าอนามัย ๑ ผืน = ๕๐ ซีซี) สังเกตปริมาณเลือดออกทุก ๒ ชั่วโมง

๖.๒.๓.๕ สังเกตแผลฝีเย็บและแผลผ่าตัด ถ้ามีอาการผิดปกติ เช่น

Hematoma หรือมีเลือดออกผิดปกติจากช่องคลอดให้รายงานแพทย์

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๕/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SUK-๐๐๑	วันที่บังคับใช้	
เรื่อง การดูแลมารดาหลังคลอดและแนวทางเพื่อป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด		

๖.๒.๓.๖ ดูแลระเพาะปัสสาวะให้ว่าง เพื่อป้องกันการขัดขวางการหดตัวของมดลูก ถ้าปัสสาวะเองไม่ได้กระตุ้นให้ปัสสาวะ ถ้าปัสสาวะเองไม่ได้ภายใน ๖ ชั่วโมงหรือมีภาวะ Bladder Full ให้พิจารณารายงานแพทย์เพื่อให้การรักษาต่อ

๖.๒.๓.๗ กระตุ้นให้ลูกดูดนมทุก ๒-๓ ชั่วโมง แนะนำการนวดเต้านมเพื่อกระตุ้นการทำงานของต่อมน้ำนม

๖.๒.๓.๘ ดูแลให้ได้รับอาหารและน้ำ งดดื่มน้ำร้อน หรือวางกระเป๋าน้ำร้อนบริเวณมดลูก

๖.๓ เฝ้าระวังในมารดากลุ่มเสี่ยงต่อการตกเลือดหลังคลอด ได้แก่

๖.๓.๑ Near PPH (blood loss ๔๐๐ ซีซี)

๖.๓.๒ มดลูกหดตัวไม่ดี

๖.๓.๓ มารดาที่ตั้งครรภ์ ตั้งแต่ G_๖ ขึ้นไป

๖.๓.๔ ครรภ์แฝด

๖.๓.๕ มีประวัติเร่งคลอด

๖.๓.๖ ทารกตัวโต

๖.๓.๗ มีประวัติซีดขณะตั้งครรภ์ ทาลัสซีเมีย โลหิตจาง

๖.๓.๘ แผลฝีเย็บบวม

๖.๓.๙ ประวัติคลอดเร็ว

๖.๓.๑๐ คลอดยาก

๖.๓.๑๑ คลอดโดยทำหัตถการ

๖.๔ โดยเฝ้าระวังต่อไปนี้

๖.๔.๑ ส่งต่อในรายที่มีความเสี่ยงในการตกเลือดหลังคลอด

๖.๔.๒ แนบแนวทางปฏิบัติในรายที่มีความเสี่ยงทุกราย

๖.๔.๓ บันทึกสัญญาณชีพ ทุก ๔ ชั่วโมงจนครบ ๒๔ ชั่วโมง / จนปกติคงที่

๖.๔.๔ สังเกตการหดตัวของมดลูก แนะนำการคลึงมดลูกทุก ๑๕ นาที x ๔ ครั้ง จนปกติ

๖.๔.๕ กระตุ้นให้ปัสสาวะโดยใช้หม้อนอนกรณีระเพาะปัสสาวะเต็ม ถ้าปัสสาวะเองไม่ได้ให้สวนปัสสาวะทั้ง ๑ ครั้ง และสังเกตปัสสาวะต่อใน ๖ ชั่วโมง ถ้ายังปัสสาวะเองไม่ได้ให้รายงานแพทย์

๖.๔.๖ สังเกตจำนวนเลือดที่ออกจากช่องคลอด ทุก ๒ ชั่วโมง โดยใส่ผ้าอนามัยและสังเกตเลือดที่ออกจากช่องคลอด (ผ้าอนามัย ๑ ผืน = ๕๐ ซีซี)

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๖/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SUK-๐๐๑	วันที่บังคับใช้	
เรื่อง การดูแลมารดาหลังคลอดและแนวทางเพื่อป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด		

๖.๕ ข้อควรระวัง

๖.๕.๑ ดูแลให้มารดานอนพักทำกิจกรรมบนเตียงใน ๘ ชั่วโมง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ
หน้ามิดเป็นลม

๖.๕.๒ มีการประสานงาน ส่งเวร ในรายที่มีความเสี่ยงในการตกเลือดทุกเวร

๗. เครื่องชี้วัดคุณภาพ

๗.๑ อัตรามารดาตกเลือดหลังคลอด (PPH) = ๐

๗.๒ อัตรามารดาที่ได้รับการตัดมดลูกจากการตกเลือดหลังคลอด = ๐

๗.๓ อัตรามารดาที่เสียชีวิตจากการตกเลือดหลังคลอด = ๐

๘. เอกสารอ้างอิง

ฉันทนา ศิริมาศ ปยรัตน์ โสมศรีแพง สุพวงพรรณ พาดกลาง และจีรพร จักขุจินดา.

๒๕๕๗. การพัฒนาระบบการดูแลหญิงตั้งครรภ์ในการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอดใน

โรงพยาบาลสกลนคร. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. ๓๒(๒): ๓๗-๔๖.

สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล. ๒๕๕๗. การป้องกันการตกเลือดหลังคลอดใน ๒ ชั่วโมงแรก

หลังคลอด: บทบาทผดุงครรภ์. วารสารการพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ. ๓๗(๒): ๑๕๕-๑๖๒.

ลัดดาวัลย์ ปลอดภัย สุชาติ วิภาวพันธ์ และอารี กิ่งเล็ก. ๒๕๕๙. การพัฒนาแนวปฏิบัติการ

ป้องกันการตกเลือดหลังคลอดระยะแรกใน ห้องคลอด โรงพยาบาลกระบี่. วารสารเครือข่าย

วิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุข ภาคใต้. ๓.(๓): ๑๒๗-๑๔๑